

Senin Euron Kaç TL?

● Önümüzdeki haftalarda dövizde son bir yıldaki gelişmelere paralel olarak dönemsel euro değeri ve dolayısıyla da ilaç fiyatları artacak

Türkiye, ilaç fiyatlarının her aşamasının kamu tarafından düzenlendiği ve kontrol edildiği bir ülke. Avrupa'nın ve dünyanın geri kalan bölgelerindeki ülkelerin birçoğunda da aynı uygulama var. Yani ilacın ruhsat sahibinden (üretici ya da ithal eden) depoya, depodan eczaneye, eczaneden de hastalara ne kadara satılacağı (ister kendi ödesin ister geri ödeme kapsamında alsın) kamu tarafından belirleniyor. Ancak dünyada ilaç fiyatının Türkiye ve benzer uygulamayı yapan ülkelere göre daha "serbestçe" belirlendiği ülkeler de var.

Türkiye ilaç piyasasındaki şirketlerin çok önemli bölümünü temsil eden Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği'nin (AIFD) Genel Sekreteri Ümit Dereli de "Bu anlaşılabilir. Çünkü ilaç, piyasada arz talebe göre kendisi fiyatlınsın denilebilecek bir ürün değil" diyerek ilacın her aşamada düzenlenmesini normal buluyor. Ancak iş ilacın fiyatlandırmasına gelince ortalık karışıyor. İlaç üreticileri her yıl kamu sağlık harcamaları içinde ilaca ayrılan paranın azlığından yakınıyor. Ve bunun sonucunda da bu yıl olduğu gibi her yıl yeni fiyatların belirlenme döneminde piyasadan kaybolan ilaçlar artıyor.

Türkiye, ilaç fiyatlarını belirlerken 2003-2004'ten beri dünyada yaygın olan "referans fiyatlandırma" sistemini "ülke koşullarına uyarlayarak" kullanıyor. Bu sistemde her ülke kendi demografik özellikleri dahilinde birtakım kriterleri alarak referans ülkeler seçiyor. Kimisi o ülkelerdeki fiyatları göre aritmetik ortalama, kimisi medyan alıyor. Kimisi en düşük fiyatı, kimisi de en düşük üç fiyatı göz önünde bulunduruyor. Yani referans fiyatlandırma sisteminde de farklı formülasyonlar var.

Türkiye hem patent koruması devam eden hem de jenerik ilaçlarda 5+2 formülünü uyguluyor. Formüldeki "5" hiçbir zaman değişmeyen, yani sabit olan ve euro kullanan AB üyesi beş ülkeyi temsil ediyor: Yunanistan, Portekiz, İspanya, Fransa ve İtalya. Kalan 2'nin bir tanesi serinin serbest bırakıldığı ülke (ilacın tüketiciye

ulaşmadan önce üretici tarafındaki son nokta), diğeri ise ilacın ithal edildiği ülke. Ancak serinin serbest bırakıldığı ya da ilacın ithal edildiği ülkenin sabit beşliden biri olması durumunda, referans fiyat için yine bu beş ülkeye bakılıyor.

Jenerik ürünler ve jeneriği olan orijinal ürünlerde üretici ruhsat izni almak için bu beş ülkedeki en düşük fiyatın yüzde 60'ı, jeneriği olmayan orijinal ürünlerde ise en düşük fiyat kaynak fiyat olarak alınıp başvuru yapılıyor. Türk lirası cinsinden fiyatın tespitinde ise Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) euro satış kuru yerine özel bir kur uygulanıyor. Bu kur rakamı ise TCMB'nin yayımladığı bir önceki yılın yıllık ortalama euro satış değerinin yüzde 60'ı olarak belirleniyor. Sağlık Bakanlığı Fiyat Değerlendirme Komisyonu da (FDK) her yılın ilk 45 günü içerisinde o yıl uygulanacak euro değerini, yani dönemsel euro değerini ilan ediyor. Kaynak fiyatın açıklanan dönemsel euro ►

● Dereli

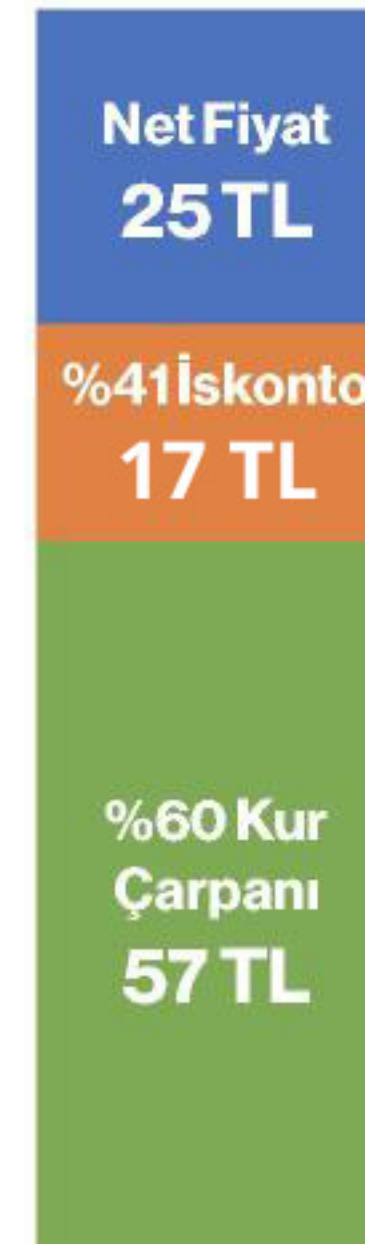
Orjinal Ürünlerin Fiyatlandırılması

Jeneriği Olmayanlar

5 Ülkedeki
En Düşük
Liste Fiyatı

21 Ocak İtibarıyla
Net Fiyat
(8,9759 Euro/TL)

Jeneriği Olanlar

5 Ülkedeki
En Düşük
Liste Fiyatı

21 Ocak İtibarıyla
Net Fiyat
(8,9759 Euro/TL)

◀ değeriyle çarpılmasıyla ürünün Türkiye’de TL cinsinden depocuya satış fiyatına ulaşılıyor. İlaç üretiminde ham maddenin ve ambalaj dahil birçok girdinin ithal edildiği, dünyada ham madde alanındaki az sayıda üreticinin sürekli zam yaptığı düşünüldüğünde dönemsel euro değerinin kârlılık bakımından hem yerli hem de yabancı şirketler için neden önemli olduğu kolaylıkla anlaşılıyor.

İlacın fiyatlandırılmasında süreci şöyle özetlemek mümkün:

- Patent koruması altındaki bir orijinal ürünün “referans ülkedeki depocuya satış fiyatının” 100 TL’ye tekabül ettiği durumda, dönemsel euro değeriyle güncel euro kuru arasındaki fark sebebiyle 57 TL kayboluyor. Ürünün geri ödemeye girmesi, yani bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından ödenmesi durumunda uygulanan yüzde 41 kamu iskontosunun ardından net fiyat 25 TL’ye düşüyor.
- Jeneriği olan orijinal bir ürünün “referans ülkedeki depocuya satış fiyatının” 100 TL’ye tekabül ettiği durumda, ürünün piyasada jeneriği bulunduğu için fiyat önce 60 TL’ye düşüyor. Dönemsel euro değeriyle güncel euro kuru arasındaki fark sebebiyle 34 TL daha kayboluyor. Ürünün geri ödemeye girmesi durumunda yüzde 28’lik kamu iskontosu da uygulandıktan sonra ortaya 18 TL’lik net fiyat çıkıyor.

Yeni yılın ilk ayını devirdik. Mevzuata göre içinde bulunduğumuz ayın ilk yarısında FDK’nın toplanıp dönemsel euro değerini ilan etmesi gerekiyor. TCMB 2020 ortalama euro satış kuru 8.0422 TL idi. Bunun yüzde 60’ı alındığında, ilaçta içinde bulunduğumuz yıl uygulanacak dönemsel euro değeri olan 4.8253 TL bulunuyor. Rafa kalkacak dönemsel euro değerinin 3.8155 TL olduğu hatırlanırsa, kısa bir süre sonra yüzde 26 civarında bir kur ayarlaması kimseyi şaşırtmamalı.

İlaç şirketleri, referans fiyatlandırma sisteminin Türkleştirilmiş halinden ciddi maliyet artışını karşılayamadığı ve giderek kaybolan bir kârlılığa neden olduğu için öteden beri memnun değil. Ancak endişe ve hoşnutsuzluklarının bir başka nedeni de Türkiye’deki ilaç fiyatlarının Meksika’dan Güney Kore’ye kadar uzanan çok geniş bir coğrafyadaki ülkelerden 15’i tarafından dolaylı ya da doğrudan referans olarak kabul edilmesi. Üreticiler referans ülke Türkiye’de düşük olduğunu ifade ettikleri fiyatların toplam 2 milyardan fazla nüfusun bulunduğu 15 ülkede de kendilerini zorlayacağını ifade ediyor ve “Bütün dünyadaki işiniz etkileniyor” diyorlar.

AIFD Genel Sekreteri Ümit Dereli’ye “Peki o zaman bu fiyat sistemiyle zorlanıyorlarsa neden Türkiye’de üretim ya da satış yapıyorlar? Yeni ilaçları da getirmedikleri öne sürülüyor” diye soruyor ve şu yanıtı alıyorum:

“Türkiye’de ilacın fiyatı gerçekten ilaç firmaları tarafından sübvansede edilen bir düzeyde. Satın alma gücü paritesinin Türkiye’den çok düşük olduğu ülkelerde bile ilaç fiyatı daha yüksek. Bakarsanız,

15 Ülke Türkiye’yi İzliyor

bölgedeki en düşük ilaç fiyatları Türkiye’de. Herkes yeni ilaçlarını olabildiğince Türkiye’ye getirmek istiyor ama bu fiyat yapısı işi zorlaştırıyor. İlaç sektörü sorumluluk sahibi bir sektör, biz paydaşlarımızla beraber mevcut koşulları iyileştirmek için çalışıyoruz ve ülkemizin potansiyeline inanıyoruz.” —*Ruhi Sanyer*

SÖZÜN ÖZÜ Türkiye’deki ilaç fiyatları dünyada toplam 2 milyardan fazla nüfusun yaşadığı 15 ülkede referans kabul ediliyor. Dolayısıyla ülkemizdeki ilaç fiyatlarıyla ilgili her gelişme o ülkeleri de etkiliyor.

Dönemsel Euro’nun Öyküsü

Türkiye 2003-2004’ten beri referans fiyat uyguladığı ilaçta dönemsel euro kuruyla tanışma süreci 2011’de başlamış. Daha önce euronun yüzde 10’dan fazla yukarı doğru çıkışı durumunda toplanıp yeni kur değerini açıklayan Fiyat Değerlendirme Komisyonu 2011’de bu düzenlemeyi yapmadı.

Düzenlemenin yapılması için Sağlık Bakanlığı’nın kapısını çalan ilaç endüstrisi başvurudan sonuç alamayınca Danıştay’da dava açtı. Danıştay “Yürütmenin kararı yanlıştır. Mevzuata göre FDK’nın toplanıp karar vermesi gerekir” diyerek ilaç endüstrisi lehine karar veriyor.

Bunun üzerine FDK toplanıyor ancak kur değeriyle ilgili değişiklik yapmama kararı alıyor. İlaççılar bunun üzerine “FDK toplanmış olmak için toplanamaz. Eğer kurda yüzde 10’dan fazla artış varsa yeni kur değeri açıklamak zorundadır” gerekçesiyle ikinci bir dava daha açıyorlar. Danıştay uygulamanın yanlış olduğuna ve düzeltilmesine ilişkin karar veriyor ama aradan da zamsız bir dört yıl geçiyor ve ilaççıların iddialarına göre yüzde 30’luk bir kayıpları oluyor o arada.

2015’te Danıştay kararının kesinleşmesinden sonra devlet bu konudaki mevzuatı bir Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle değiştiriyor ve kur belirlemede her yıl bir önceki yılın ortalama kurunun yüzde 70’inin alınması kabul ediliyor. 2016 ve 2017 yıllarında bu sistem uygulanıyor. Uygulanması gereken artışın yüzde 22’ye tekabül ettiği 2018’de devlet ilaççıları masaya çağırıp “Biz bunu pazarlık etmek istiyoruz” diyor. O nedenle 2018 için kur artışı yüzde 15’te kalıyor.

2018’de ise Rahip Brunson nedeniyle ABD ile Türkiye arasında baş gösteren gerginlik Türk Lirası’na ciddi oranda değer kaybettiriyor. Yüzde 70’lik oran üzerinden dönemsel euro değeri belirlemek 2019’da ilaç fiyatlarına yüzde 43-44 gibi uygulanması mümkün olmayan zam anlamına geldiği için Sağlık Bakanı Fahrettin Koca ilaççıları çağırıyor ve “Yüzde 70’i 60’a indireceğiz, bunu da bir daha değiştirmeyeceğiz. Size söz veriyorum” diyor. İşte dönemsel euronun ve yüzde 60’ın öyküsü böyle. Temennimiz bundan sonra Türk Lirası’nın fahiş ilaç zamlarına neden olacak kadar değer yitirmemesi.